

**ДЕРЖАВНИЙ КОМІТЕТ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ,
СПОРТУ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ**

ФЕДЕРАЦІЯ СПОРТИВНОГО ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

ПОГОДЖЕНО:

*Заступник Голови
Держкоммолодьспорттуризму
України*

*Тищенко М.В.
15 жовтня 2001 р.*

ЗАТВЕРДЖЕНО:

*Президент Федерації
спортивного туризму
України*

*А.С.Матвієнко
7 жовтня 2001 р.*

СПОРТИВНИЙ ТУРИЗМ

Правила змагань

Київ-2001

Правила розроблені Центральною суддівською колегією та Президією Федерації спортивного туризму України.

Окремі розділи "Правил ..." готували:

Розділ I - Правила змагань з техніки спортивного туризму :

п.1. - Леві Б. Й., Соколов В. А., п. 2. - Вільнер В. Б., п. 3. – Міщенко Т.П., п. 4. - Ващенко Ю.М., п. 5. - Коздобін К. О., Кузнецов Г. В., п. 6. – Соколов В.А., Судак Ю. А., п. 7. - Шляховой В.В., п. 8. - Білоус А. М., Костенко В. І., п. 9. - Філь І. О.,

Розділ II - Правила змагань з туристських спортивних походів :

Віленкін Р.Й., Леві Б. Й.

Правила змагань зі спортивного туризму розглянуті та затверджені на засіданні Президії Федерації спортивного туризму України (протокол № 12 , 12.03.2001 р.)

Дані Правила визначають принципи організації та проведення змагань з техніки спортивного туризму та зі спортивних походів (СП) з усіх видів туризму.

З М І С Т

	стор.
I. Правила змагань з техніки спортивного туризму ...	4
1. Загальна частина	4
2. Пішохідний туризм.....	24
3. Лижний туризм.....	69
4. Гірський туризм.....	75
5. Водний туризм	83
6. Велосипедний туризм	90
7. Автомототуризм	100
8. Спелеологічний туризм	105
9. Вітрильний туризм	121
II. Правила проведення змагань туристських спортивних походів	128

I. ПРАВИЛА ЗМАГАНЬ З ТЕХНІКИ СПОРТИВНОГО ТУРИЗМУ

1. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

1.1. Загальні положення

- 1.1.1. Змагання з техніки спортивного туризму (далі змагання) проводяться з метою підвищення технічної та тактичної майстерності учасників, забезпечення безпеки спортивних туристських походів, виявлення найсильніших команд та учасників.
- 1.1.2. Змагання з техніки спортивного туризму включають в себе змагання з техніки окремих видів туризму: автомобільного, велосипедного, вітрильного, водного, гірського, лижного, пішохідного та спелеотуризму або комбіновані на різних дистанціях, обумовлених цими Правилами та Положеннями про змагання.
- 1.1.3. Змагання полягають в проходженні дистанції, що вміщує природні та штучні перешкоди, виконанні спеціальних завдань з використанням спорядження, що полегшує та прискорює пересування, забезпечує безпеку та виконання технічних і тактичних завдань.

1.2. Класифікація змагань

- 1.2.1. Основними характеристиками змагань є масштаб, клас дистанцій і ранг.
- 1.2.2. За масштабом змагання поділяються на міжнародні, національні (або всеукраїнські), зональні, обласні, міські, районні, клубні та колективів фізкультури, навчальних закладів, тощо.
- 1.2.3. Клас дистанцій змагань (I-IV) характеризується їх складністю, а також окремими для кожного виду туризму додатковими вимогами. Рекомендується, щоб тактична і технічна складність перешкод, які долаються на дистанціях, наближалась до складності перешкод, які долаються у спортивних туристських походах.
- 1.2.4. Ранг змагань визначається кваліфікацією команд (учасників), що посіли перші шість місць у даних змаганнях, і підраховується у балах за оцінкою спортивних розрядів і звань, наведених у таблиці:

Звання і розряди	МС	КМС	I	II	III	I ЮН	II ЮН	III ЮН
Бали	100	30	10	3	1	1	0,3	0,1

Таблиця складена з розрахунку 4-х учасників у команді. Якщо у команді інша кількість учасників, то для визначення суми балів команди розраховується середній бал і результат помножується на 4. Для особистих змагань сума балів перших шести учасників помножується на 4.

- 1.2.5. Ранг в особистих змаганнях (крім змішаних екіпажів) визначається для чоловіків і жінок окремо.

1.2.6. Змагання можуть бути командними (стартує і проходить дистанцію разом уся команда), особистими (змагаються окремі учасники, зв'язки, екіпажі) та особисто - командними (результат команди складається з суми особистих результатів залікових учасників).

1.3. Положення про змагання.

1.3.1. Положення про змагання готує та затверджує організація, що проводить дані змагання, разом з федерацією туризму (правлінням клубу, тощо). Положення поряд з Правилами є основними документами, якими керується суддівська колегія та учасники змагань. Положення не повинне перечити даним Правилам.

1.3.2. Положення направляють організаціям, які беруть участь у змаганнях міжнародного та національного масштабів, не пізніше, ніж за 3 місяці до їх початку, а в решті випадків - за 1 місяць.

1.3.3. Положення складається із наступних розділів:

- мета та завдання;
- термін та місце проведення;
- керівництво змаганнями;
- програма, умови проведення змагань, кількість і класи дистанцій;
- учасники змагань; вимоги до них;
- фінансування;
- порядок та термін подачі заявок, необхідна документація;
- умови прийому учасників;
- визначення переможців, нагородження.

У залежності від масштабу змагань кількість розділів може бути скорочена, а розділи можуть бути об'єднані.

1.3.4. Зміни та доповнення до положення має право вносити організація, що його затвердила, або Оргкомітет разом з головною суддівською колегією (далі – ГСК) на спільному засіданні з представниками команд, але не пізніше початку першого жеребкування на даних змаганнях.

Ці зміни і доповнення не повинні містити нові вимоги до команд і учасників і ускладнювати проходження дистанцій.

1.3.5. У доповнення до Положення окремо можуть бути розроблені Умови проведення змагань, які визначають особливості техніки та тактики подолання перешкод, виконання спецзавдань тощо.

1.4. Мандатна комісія та апеляційне журі.

1.4.1. На змаганнях міжнародного, національного та зональних масштабів прийом і перевірку заявок проводить мандатна комісія, головою якої є представник організації або федерації туризму, що проводить дані змагання. До її складу обов'язково входить головний секретар та лікар змагань. На змаганнях меншого масштабу функції мандатної комісії може виконувати ГСК за участю лікаря.

1.4.2. Після закінчення терміну подання заявок мандатна комісія готує зведений протокол за формою, що наводиться в додатку 1.14.1.

1.4.3. Команди, що не допущені до змагань, можуть оскаржити рішення мандатної комісії в апеляційному журі, або представника організації, що проводить змагання.

1.4.4. На змаганнях національного та зональних масштабів створюється апеляційне журі для рішення складних питань, що виникають під час змагань. Журі складається з 3-5 висококваліфікованих суддів, призначених установою, що проводить змагання, та федерацією туризму, в тому числі голови журі та головного судді. Всі рішення журі приймає простою більшістю голосів. Рішення журі обов'язкові для головного судді. Апеляційне журі дає висновки про змагання та пропонує оцінку роботи головного судді.

1.5. Заявки на участь у змаганнях.

1.5.1. Попередня заявка, що підтверджує участь команди у змаганнях, подається в організацію, яка їх проводить, іменна в - ГСК (мандатну комісію) у термін, вказаний у Положенні.

Іменна заявка на змагання повинна бути визначеної форми (додаток 1.14.2.).

Для визначення учасників змагань з певного виду програми подається й технічна заявка, як вибірка з іменної заявки.

1.5.2. Перезаявка (переведення запасного учасника у основний склад команди) подається в суддівську колегію не пізніше, ніж за годину до початку змагань з даного виду програми.

1.5.3. При наявності двох і більше команд від однієї організації, кількість заявок повинна відповідати кількості заявлених команд. Не допускається включення одних і тих же учасників у заявки різних команд.

1.6. Протести.

1.6.1. Протести подаються представником команди (тренером, капітаном) головному секретарю змагань у письмовій формі, де обов'язково вказуються ті пункти Правил, які протестуючий вважає порушеними.

1.6.2. Протести щодо порушень Правил і Положення у частини підготовки або організації самих змагань подаються не пізніше однієї години до початку змагань з даного виду (дистанції).

1.6.3. Протести на дії учасників, суддів, обслуговуючого персоналу, що привели до порушення Умов змагань, Положення або Правил і впливають на результат команди, подаються не пізніше 30 хвилин після фінішу команди.

Протест, що стосується результату виступу команди, подається не пізніше однієї години після опублікування попередніх результатів.

1.6.4. Протест повинен бути розглянутий до затвердження технічних результатів змагань, але не пізніше 24-х годин від часу його подання.

Якщо поданий протест неможливо розглянути до закінчення змагань, суддівська колегія може допустити учасників (команду) до змагань умовно

"під протестом". Результати виступу затверджуються після вирішення питання про протест.

1.6.5. Суддівська колегія вислуховує по протесту обидві сторони, але при неявці однієї з них, рішення може бути прийняте в її відсутності.

1.6.6. Остаточне рішення по протесту приймає головний суддя або журі.

Рішення повинно бути оформлене протоколом і повідомлене заявнику.

1.6.7. Рішення ГСК, пов'язані з питаннями безпеки, включаючи припинення, перенесення або відміну змагань, не можуть бути приводом для протесту.

1.7. Учасники змагань, представники команди.

1.7.1. До змагань допускаються учасники, які включені до заявки і їх кваліфікація відповідає вимогам Положення та Правилам змагань, мають дозвіл медичного закладу та необхідне спорядження, яке обумовлене у Положенні або Умовах.

1.7.2. В залежності від класу дистанції змагань учасники повинні мати туристський досвід або спортивну кваліфікацію згідно таблиці:

Клас дистанції	I	II	III	IV
Досвід участі в походах (категорія складності) або розряд з туризму (не нижче)	- б/р	I 3	II 2	III 1

1.7.3. Учасники змагань зобов'язані:

- виконувати норми поведінки спортсмена, бути дисциплінованими та чесними;
- знати та виконувати Правила, Положення та Умови. Незнання цих документів не звільняє від відповідальності за порушення;
- дотримуватися техніки безпеки, надавати допомогу тим, хто опинився на трасі змагань у небезпеці та травмованим;
- негайно сповістити суддівську колегію про схід з дистанції особисто або через представника команди;
- мати номери, закріплені на помітному місці.

1.7.4. Команди (учасники) можуть бути зняті зі змагань або з дистанції за:

- порушення Правил;
- невиконання вимог суддів, що стосуються виконання Правил, Положення та Умов;
- несвоєчасну явку на старт;
- використання сторонньої допомоги, за винятком медичної, або за дії, що заважали учасникам іншої команди під час виступу;
- навмисну зміну перешкод;
- втрату спорядження, необхідного за вимогами безпеки;
- неспортивну або неетичну поведінку;
- дії, які ведуть до небезпеки учасників, суддів та глядачів;

- при травмі або захворюванні учасника, що вимагає кваліфікованої медичної допомоги (за вимогою лікаря змагань або служби безпеки);
 - вихід на дистанцію без дозволу суддів;
 - застосування спорядження та засобів пересування, не передбачених Правилами, Положенням, Умовами, або заборонених технічною комісією (суддею при учасниках);
 - втручання в роботу суддівської колегії;
 - порушення Правил охорони природи, пам'яток історії та культури;
 - явну непідготовленість до змагань.
- 1.7.5. Організація, що спрямувала команду для участі в змаганнях, призначає свого представника, який є посередником між командою і суддівською колегією.
- Обов'язки представника під час його відсутності може виконувати тренер або капітан команди.
- 1.7.6. Представник відповідає за дисципліну членів команди, забезпечує їх своєчасну явку на змагання.
- 1.7.7. Представник зобов'язаний:
- знати і виконувати Правила, Положення та Умови;
 - бути присутнім на засіданнях суддівської колегії, які проводяться разом з представниками і повідомляти учасникам отримані відомості;
 - забезпечувати своєчасну явку команди на старт чи в суддівську колегію;
 - подавати заявки та перезаявки, та всі документи, передбачені Положенням;
 - повідомляти у письмовій формі суддівську колегію про всіх учасників своєї команди, що залишилися на дистанції змагань після їх закінчення;
 - виконувати всі вимоги суддівської колегії.
- 1.7.8. Представник має право:
- подавати при необхідності протести і заяви в письмовому вигляді.
- 1.7.9. Представнику і тренеру заборонено:
- втручатись в роботу суддівської колегії;
 - знаходитись на дистанції під час змагань;
- 1.7.10. Представник може бути усунений від виконання обов'язків за рішенням ГСК.

1.8. Форма одягу, спорядження та технічні засоби пересування учасників.

- 1.8.1. Учасники змагань повинні мати форму одягу, яка відповідає Положенню.
- 1.8.2. На змаганнях учасники користуються як особисто-командним, так і суддівським спорядженням.
- Суддівське спорядження складається з обладнання дистанції, засобів забезпечення безпеки.
- 1.8.3. Спорядження та технічні засоби пересування повинні відповідати вимогам безпеки учасників, суддів та глядачів.
- 1.8.4. Придатність і справність спорядження та технічних засобів пересування, що забезпечують безпеку, перевіряються технічною комісією.

1.8.5. Крім обов'язкового спорядження, що обумовлено Положенням, учасники можуть застосувати додаткове спорядження, використання якого не заборонено.

1.9. Суддівська колегія.

1.9.1. Склад суддівської колегії комплектується організацією, що проводить змагання та відповідною федерацією туризму згідно з Правилами та Положенням про суддів по спорту. Склад суддівської колегії затверджується федерацією спортивного туризму.

1.9.2. Чисельний та якісний склад суддівської колегії визначається в залежності від класу змагань. Рекомендований склад і рівень суддівської колегії надається у додатку 1.14.3.

1.9.3. Роботою суддівської колегії керує головна суддівська колегія (ГСК). До її складу входять:

- головний суддя;
- заступники головного судді;
- головний секретар;
- начальники дистанцій;
- суддя-інспектор;

Для змагань III – IV класу склад ГСК затверджується не пізніше, ніж за місяць до початку змагань.

1.9.4. На змаганнях з кількох видів туризму та видах дитячо-юнацького туризму, що проводяться у програмі зльоту, створюються ГСК та суддівські колегії по цих видах, підпорядковані ГСК зльоту.

1.9.5. До суддівства допускаються судді з даного виду туризму з відповідною суддівською кваліфікацією (додаток 1.14.3).

1.9.6. Перед початком змагань рекомендується проводити 1-3-денний суддівський установчий семінар під керівництвом головного судді чи його заступника. Після закінчення семінара та змагань суддям видаються про це довідки (додаток 1.14.4).

1.9.7. Судді зобов'язані:

- твердо знати і виконувати Правила, Положення та Умови;
- бути принциповими та об'єктивними, оцінюючи виступи учасників;
- слідкувати за виконанням учасниками Правил, Положення, Умов та норм поведінки;
- бути дисциплінованими, не залишати місця проведення змагань без дозволу старшого судді бригади, до якої він входить, головного судді, або його заступника на дистанції;
- фіксувати у протоколі порушення, що допущені учасниками;
- зупиняти учасника (команду) при виникненні небезпеки, яка може привести до нещасного випадку, вимагати виправлення помилок, що можуть вплинути на безпеку;
- носити встановлену форму одягу та відповідні до обов'язків розпізнавальні знаки.

1.9.8. Судді не мають права:

- бути учасниками, тренерами, представниками команд на змаганнях, які вони обслуговують;
- надавати допомогу учасникам на дистанції, за виключенням медичної, допомоги по забезпеченню безпеки;
- допускати на дистанцію сторонніх осіб без дозволу головного судді.

1.9.9. Головний суддя змагань очолює суддівську колегію та керує проведенням змагань. Він відповідає за організацію та чітке проведення змагань у відповідності з Правилами, Положенням та Умовами. Головний суддя вирішує всі питання, що виникають під час змагань, в тому числі такі, що не передбачені Правилами, Положенням або Умовами.

Розпорядження головного судді обов'язкові для суддів, обслуговуючого персоналу, учасників, представників, тренерів та капітанів команд.

1.9.10. Головний суддя зобов'язаний:

- перед початком змагань провести установчий семінар або інструктаж суддів;
- розподілити суддів по бригадах, враховуючи їх досвід та затвердити склад технічної комісії;
- до початку змагань перевірити та прийняти по акту дистанції у відповідності до вимог Правил, Положення та Умов;
- перед початком змагань провести нараду з представниками команд, на якій проінформувати їх про склад ГСК, дистанції змагань, Умови та порядок проведення змагань;
- перевірити наявність рятувальних засобів, забезпеченість медичним обслуговуванням та засобами зв'язку;
- призначити контрольний час, інтервал між стартами та час початку змагань;
- затвердити акт здачі дистанції;
- затвердити акти технічної комісії;
- згідно з Правилами прийняти рішення по поданим протестам;
- провести засідання суддівської колегії перед початком змагань та після їх закінчення, а також у процесі проведення змагань, якщо виникне така необхідність;
- проводити засідання ГСК;
- організувати пошук учасників, які не прибули на фініш після закінчення контрольного часу;
- після закінчення змагань видати суддям довідки про суддівство (додаток 1.14.4.);
- у двотижневий термін після закінчення змагань подати звіт (додаток 1.14.6) та протоколи в організацію, що проводила змагання.

1.9.11. Головний суддя має право:

- при необхідності перенести початок змагань, або припинити їх проведення (несприятливі метеорологічні умови, неготовність дистанції і т.п.);
- внести зміну до програми змагань, якщо за якихось умов виникла така необхідність;
- переміщати суддів по ходу змагань;

- відмінити помилкове рішення судді, усунути від роботи суддів, які допустили грубі помилки або не справляються зі своїми обов'язками;
 - усунути від подальшої участі в змаганнях учасників чи команди (тільки після проходження дистанції), а також представників (тренерів), що припустились грубих порушень Правил, Положення, Умов або дисципліни і клопотатися про їх дискваліфікацію;
 - дозволити повторний виступ команди (учасника), якщо виникли перепони з вини суддівської бригади.
- 1.9.12. У залежності від масштабу змагань, кількості дистанцій та програми змагань на допомогу головному судді надається один або кілька заступників. Заступники за вказівкою головного судді керують окремими ділянками роботи. У разі відсутності головного судді один із заступників виконує його обов'язки і користується всіма правами головного судді.
- 1.9.13. На змаганнях з кількох видів туризму та зльотах заступники головного судді є одночасно головними суддями з видів програми.
- 1.9.14. Заступник головного судді з виду програми (дистанції):
- перевіряє готовність дистанції змагань, проводить її показ капітанам команд;
 - інструктує суддів перед початком змагань;
 - проводить змагання та керує бригадами суддів;
 - доповідає після закінчення змагань головному судді про їх результати;
 - відмінює помилкові рішення суддів;
 - тимчасово (до рішення головного судді) звільняє від суддівства суддів, які допустили грубі порушення або не справляються зі своїми обов'язками, та усуває від участі у змаганнях на дистанції учасників або команди, які порушили Правила, Положення або Умови.
- 1.9.15. Заступник головного судді з організаційної роботи координує діяльність окремих служб з організацією, що проводить змагання, по всіх питаннях матеріально-технічного постачання, також керує роботою коменданта змагань та обслуговуючого персоналу.
- 1.9.16. Заступник головного судді з безпеки створює умови для безпечного проведення змагань і призначається з числа працівників контрольно-рятувальної служби або висококваліфікованих туристів; за рішенням організації, яка проводить змагання, створює рятувальний загін та керує його діями.
- 1.9.17. Заступник головного судді з безпеки:
- перевіряє дистанцію та надійність обладнання на дистанції для виключення можливості нещасних випадків;
 - разом з начальником дистанції підписує акт про готовність дистанції до проведення змагань (додаток 1.14.5);
 - веде контроль за виконанням заходів безпеки на дистанції змагань;
 - має право тимчасово закрити дистанцію при виникненні аварійної ситуації, або для проведення рятувальних робіт.
- 1.9.18. Головний секретар змагань керує роботою секретаріату, суддів з інформації та нагороджень, технічними працівниками (друкарки, оформлювачі,

художники), відповідає за підготовку та оформлення всієї документації по змаганнях, визначає організаційну структуру секретаріату, схему обробки документації при підрахуванні технічних результатів.

1.9.19. Головний секретар:

- складає список-заявку на канцелярські товари, інвентар, необхідний для роботи секретаріату, бланки протоколів, дипломи, грамоти, призи та інші нагороди призерам;
- проводить інструктаж секретаріату;
- бере участь у роботі мандатної комісії;
- приймає від представників команд протести, передає їх головному судді, контролює винесення рішень по протестах;
- складає звіт про змагання разом з головним суддею.

1.9.20. Секретаріат змагань:

- приймає документи від мандатної комісії після закінчення її роботи;
- проводить жеребкування між командами і складає стартовий протокол;
- роздає представникам команд номери учасників, які після закінчення змагань забирає;
- роздає суддям розпізнавальні знаки, бланки протоколів;
- веде протоколи засідань суддівської колегії та оформлює розпорядження головного судді по ходу змагань;
- підраховує поточні та підсумкові результати змагань;
- веде облік роботи під час змагань, готує довідки про суддівство;

1.9.21. Суддя з нагородження готує за вказівкою головного секретаря все необхідне для нагородження переможців та призерів змагань (дипломи, грамоти, медалі, призи і т. і.), оформлює звітну документацію на видачу матеріальних нагород;

1.9.22. Суддя з інформації готує інформаційні матеріали (таблиці, щити, схеми дистанцій, тощо), під час змагань надає оперативну інформацію про учасників та хід змагань, передає оголошення ГСК, організовує роботу представників преси, радіо, телебачення.

1.9.23. Начальник дистанції відповідає за підготовку дистанції та її справність під час проведення змагань. Начальник дистанції підпорядковується головному судді або його заступнику по виду.

У розпорядження начальника дистанції надається група робітників, транспорт для обладнання дистанції.

1.9.24. Начальник дистанції:

- планує, розміщує та повністю обладнує дистанцію змагань відповідно до Правил, Положення та Умов;
- спільно із заступником головного судді по дистанції готує розклад часу проходження дистанції, пропозиції щодо контрольного часу та інтервалу між стартами;
- складає заявку на спорядження для обладнання дистанції, отримує його у коменданта і відповідає за його цілісність під час змагань;
- разом із заступником головного судді (по виду) готує схему дистанції;

- до початку змагань здає по акту головному судді, або його заступнику по виду дистанцію змагань;
- разом із заступником головного судді знайомить капітанів із дистанцією, при необхідності організовує демонстрацію проходження;
- після закінчення змагань, або за вказівкою головного судді разом з його заступником знімає суддів з дистанції та повертає коменданту спорядження та інвентар, що був використаний для обладнання дистанції.

1.9.25. Голова технічної комісії веде перевірку особисто-командного спорядження та засобів пересування учасників на відповідність вимогам техніки безпеки, Правил, Положення та Умов.

1.9.26. Суддя-інспектор перед проведенням змагань проводить інспекцію, разом з начальником дистанції перевіряє правильність постановки дистанції у відповідності з класом змагань та вимогами безпеки, відповідність схеми дистанції, розклад часу проходження, після закінчення інспекції підписує акт здачі дистанції, доповідає головному судді про всі невідповідності і недоліки дистанції.

Суддя-інспектор може пропонувати начальнику дистанції змінити її. У випадку розходжень кінцеве рішення приймає головний суддя. Інспектування дистанції змагань IV класу проводиться у два етапи. Перша (попередня) інспекція проводиться не пізніше ніж за 1 місяць перед змаганнями.

Під час змагань суддя-інспектор слідкує за якістю суддівства. Оцінку суддівства та факти суддівських помилок він доповідає на засіданні ГСК. Суддя-інспектор не повинен робити зауважень суддям або відмінити їх рішення в процесі змагань.

1.9.27. Лікар змагань відповідає за медичне забезпечення змагань. Організовує разом з начальником дистанції пункти медичної допомоги під час підготовки та проведення змагань; надає медичну допомогу тим, хто захворів чи отримав травми і дає висновок про можливість їх подальшої участі у змаганнях. Лікар змагань бере участь у роботі мандатної комісії. У розпорядженні лікаря змагань знаходиться спецтранспорт.

1.9.28. Комендант змагань відповідає за організацію та підтримку порядку і охорони природи у районі проведення змагань, керує обслуговуючим персоналом та транспортом, виділеним у його розпорядження.

1.9.29. Комендант змагань:

- розміщує учасників змагань, членів суддівської колегії, медичний та обслуговуючий персонал;
- при розміщенні у польових умовах підбирає місця для табору, стоянки транспорту, вогнищ для приготування їжі, просушки одягу та забезпечує доставку палива;
- обладнує та оформлює місця відкриття та закриття змагань, щити інформації, місця старту та фінішу змагань;
- видає начальнику дистанції інвентар, спорядження для обладнання дистанції і приймає його після закінчення змагань;
- організує харчування суддів на місці проведення змагань, забезпечує табір освітленням та зв'язком;

- обладнує за домовленістю із санепідемстанцією місця забору води для приготування їжі, тимчасові туалети, сміттєві ями;
- після закінчення змагань приймає місця розміщення у представників команд, складає доповідну записку про стан району змагань і передає її головному судді.

1.9.30. Судді, які обслуговують дистанцію, підпорядковуються заступнику головного судді з виду (дистанції). Вони поділяються на бригади, які обслуговують старт, фініш, етапи, контрольні пункти (КП) тощо. Бригаду очолює старший суддя.

1.9.31. Судді на старті-фініші.

До складу бригади входять: старший суддя, секретар, судді-хронометристи, суддя при учасниках.

Старший суддя викликає команди на стартовий майданчик згідно із стартовим протоколом і з дозволу головного судді дає старт змагань. Суддя при учасниках перевіряє відповідність спорядження та форми учасників вимогам Правил, Положення та Умов, перевіряє та повідомляє прізвища учасників згідно зі стартовим протоколом.

Секретар реєструє учасників та веде запис часу старту і фінішу команди, оформлює та підписує разом зі старшим суддею протоколи старту-фінішу і передає їх головному секретарю.

Суддя-хронометрист фіксує час старту і фінішу команди по секундоміру та повідомляє його секретарю.

1.9.32. Судді на етапах, КП, воротах.

Бригада складається із старшого судді та суддів.

Старший суддя організовує при необхідності суддівську страховку етапу, отримує у начальника дистанції необхідне спорядження та інвентар, визначає правильність проходження етапу та виконання учасниками заходів по забезпеченню безпеки, веде протокол суддівства на етапі, повертає спорядження та інвентар начальнику дистанції після закінчення змагань, негайно повідомляє про нещасні випадки на етапі заступнику головного судді по виду.

Судді на етапах (КП, воротах) оцінюють правильність подолання етапу та виконання заходів безпеки, фіксують у протоколі випадки порушення Правил, Положення та Умов.

Суддям забороняється давати поради та надавати допомогу учасникам змагань, окрім медичної та передбаченої Положенням або Умовами.

1.10. Організація та порядок проведення змагань.

1.10.1. Участь у змаганнях починається з моменту реєстрації - здачі документів до мандатної комісії.

Учасники розміщуються в місцях, визначених комендантом. Про час прибуття учасників до змагань повідомляється у Положенні.

1.10.2. Схеми дистанцій, або інформація про дистанції, в яких визначаються усі маршрути, етапи, КП, ворота, відстань між ними, послідовність їх проходження тощо, повинні бути закріплені на щитах інформації, або роздані представникам команд завчасно (перед демонстрацією дистанції).

- 1.10.3. Перед початком стартів для капітанів (учасників) команд може проводитись показ дистанції. Одночасно даються роз'яснення про умови проходження дистанції.
- 1.10.4. Для обмеження тривалості змагань призначається контрольний час на всю дистанцію, або на окремі ділянки (етапи). Команди (учасники), які перевищили контрольний час етапу, переходять на скорочену дистанцію, знімаються з цього етапу, або знімаються з цієї дистанції.
Якщо дистанція скороченого маршруту не відповідає по класу повному маршруту, результати команди зараховуються у класі, якому відповідає скорочений маршрут.
Контрольний час призначається ГСК та повідомляється до старту першої команди. Допускається зміна контрольного часу (загального чи на етапах) після проходження перших трьох команд (екіпажів), про що повідомляються усі команди до їх старту.
- 1.10.5. Положенням може бути передбачене розподіл команд на окремі групи в залежності від кваліфікації учасників, результатів проведення попередніх відбіркових змагань або проходження контрольних етапів.
- 1.10.6. До початку та в ході змагань проводяться наради представників команд з ГСК, де обговорюються усі питання: розпорядок по днях, годинах, місце дислокації усіх служб та інформації, порядок стартів, розгляд результатів змагань, протестів тощо.
- 1.10.7. Розклад стартів, принцип та порядок жеребкування призначається головним суддею у відповідності до Правил, Положення і Умов змагань в залежності від кількості заявлених команд.
- 1.10.8. Черга стартів визначається жеребкуванням, результати якого заносяться до протоколу, після чого складаються стартові протоколи, які вивішуються на інформаційних щитах.
Жеребкування проводиться у присутності представників команд. Неявка представника на жеребкування не може бути приводом для протесту за його результатами.
- 1.10.9. Команди (екіпажі), які запізнилися на старт, можуть стартувати тільки у свого судді-стартера і за рахунок свого часу (у тих випадках де це можливо).
- 1.10.10. Особливі умови старту і фінішу вказуються у Правилах для кожного виду туризму.
- 1.10.11. Порядок закінчення дистанції командами фіксується в протоколі фінішу, де час останнього залікового учасника записується з необхідною точністю для даного виду змагань (не менше ніж 1 секунда).
- 1.10.12. Час закриття фінішу визначає ГСК в залежності від контрольного часу та кількості команд.
- 1.10.13. При необхідності старший суддя на будь-якому етапі може затримати команду з поважної причини і при цьому зробити відповідну відмітку у протоколі.
- 1.10.14. Судді на етапах голосно і чітко повідомляють учасників про їх порушення та фіксують відповідні штрафи у протоколах.

1.11. Забезпечення безпеки.

- 1.11.1 При проведенні змагань повинні бути передбачені заходи по забезпеченню безпеки учасників, суддів та глядачів.
- 1.11.2. Заходи по безпеці при проведенні змагань передбачають і виконують заступник головного судді з безпеки і контрольно-рятувальна служба (КРС). У разі відсутності КРС організація безпеки покладається на ГСК.
- 1.11.3. При виникненні небезпеки змагання повинні бути відкладені, а якщо вже почалися - зупинені. При цьому деякі види змагань можуть бути виключені з програми.
- 1.11.4. До заходів по забезпеченню безпеки належать:
- надійна профілактика захворювань до і під час змагань, належна організація житла в польових умовах, раціональне харчування, наявність необхідних медикаментів і лікаря;
 - постійний порядок і дисципліна під час проведення змагань;
 - обгрунтований вибір місця (району) змагань; розробка дистанцій;
 - організація надійного зв'язку на дистанції (етапах) із службами безпеки;
 - організація протипожежних заходів;
 - відповідність підготовки (досвіду) учасників і класу дистанцій;
 - наявність страхувального, рятувального та ремонтного спорядження;
 - навмисне завищена (занижена) швидкість руху на окремих ділянках дистанції, задана графіками руху, або вказана в Умовах;
 - наявність транспортних засобів тощо.
- 1.11.5. Складаються і затверджуються акти здачі і прийому усіх дистанцій (додаток 1.14.5), у яких детально описуються заходи по організації безпеки.
- 1.11.6. Місця старту, фінішу повинні бути огорожені від сторонніх.
- 1.11.7. Відповідальність за якість суддівських засобів пересування та спорядження несуть організатори, що проводять змагання, та заступник головного судді по безпеці.
- 1.11.8. Спорядження команди, від якого залежить безпека, допускається до участі у змаганнях після перевірки сіддівською колегією.

1.12. Охорона пам'яток історії та культури.

- 1.12.1. Під час проведення змагань необхідно виконувати заходи, спрямовані на охорону природи, пам'яток історії та культури, основними з яких є:
- заборона самочинних порубок, підтримання постійного зв'язку з працівниками лісового господарства та заказників;
 - виключення забруднень природного середовища;
 - виконання правил протипожежної безпеки.
- 1.12.2. Дистанція не повинна проходити через засіяні поля, молоді посадки, плантації, сади, загороджені ділянки з пам'ятками історії.
- 1.12.3. Порушники вказаних вимог повинні нести відповідальність (штраф, адміністративне стягнення), а також можуть бути зняті зі змагань.

1.13. Загальні принципи визначення результатів.

- 1.13.1. Результат проходження дистанцій (етапу) може визначатися:

- за часом проходження;
 - за одержаними штрафними балами (очками);
 - за сумою часу проходження дистанції та штрафного часу (перерахованого з штрафних балів).
- 1.13.2. У разі підсумовування часу проходження дистанції та штрафного часу для перераховування штрафних балів у час застосовується співвідношення, що має залежати від тривалості проходження дистанції або заздалегідь обумовлених її етапів, і орієнтовно вартість одного штрафного балу повинна дорівнювати від 0,5 до 5 відсотків оптимального значення цієї тривалості, і округлюватися до цілих значень одиниць часу; причому на змаганнях більш високого класу застосовуються відносно менші значення вартості штрафного балу у часі. Ця величина повинна бути обов'язково вказана у Положенні про змагання для окремої дистанції або кількох дистанцій, якщо це не визначено видовим розділом Правил.
- 1.13.3. У разі рівності результатів у двох чи більше команд (учасників) краще місце посідає та, у якої менше штрафних балів (часу), а у випадку і їх рівності перевага віддається тому, хто стартував раніше, якщо Положення не передбачає іншого принципу.
- 1.13.4. Результат команди (учасника) на дистанції, складеної з кількох етапів, може визначатися сумою результатів на етапах. Результати можуть визначатися по сумі кількох спроб проходження дистанції або по результату кращої спроби.
- 1.13.5. Якщо вид змагань складається з етапів (дистанцій), що суттєво відрізняються часом проходження, то Положення та Умови можуть встановлювати визначення загального результату за сумою місць, що посіла команда (учасник) на окремих етапах, або за сумою відносних результатів до результату переможця на цих етапах (дистанціях).
- 1.13.6. Місця команд в загальному заліку визначаються сумою місць, зайнятих ними в окремих видах змагань (дистанціях). У разі рівності цієї суми перевага віддається тій команді, яка має більше вищих місць або вищі результати на обумовлених Положенням дистанціях. Команди, які не мають заліку на кількох дистанціях (етапах, спецзавданнях), в загальному заліку займають місця після команд, які мають більш повний залік.
- 1.13.7. Більш детально розподіл місць обумовлюється в Положеннях, Умовах по видах змагань.
Організації, що проводять змагання, можуть застосовувати інші способи визначення результатів і підведення заліку, обумовивші це в Положенні, але вони не повинні суперечити даним Правилам.
- 1.13.8. Змагання вважаються такими, що відбулися, якщо у них взяли участь не менше 6 учасників (команд) і Положенням не передбачена інша кількість.
- 1.13.9. Підсумкові результати змагань з висновками та пропозиціями, направлені на вдосконалення змагань, а також Положення та Правил, готується головним секретарем у звіті головного судді по формі (додаток 1.14.6).

1.14. Додатки.

назва організації, що проводить змагання

Зведений протокол мандатної комісії

змагань

(назва змагань)

(де, коли)

№	Назва команди	Дані про команду							Прим.
		Спортивна кваліфікація					Стать		
		3	2	1	КМС	МС	чол.	жін.	

Голова мандатної комісії

Головний секретар

(назва організації, що проводить змагання)

ЗАЯВКА

команди _____

на участь в змаганнях _____

(де, коли)

№ з/п	Прізвище, ім'я та по батькові учасника	Рік народження	Стать	Кваліфікація		Віза лікаря про допуск до змагань
				Розряд з туризму	Досвід участі у походах	

Представник _____
(прізвище, ім'я, по батькові)Тренер _____
(прізвище, ім'я, по батькові)Капітан _____
(прізвище, ім'я, по батькові)Судді від команди _____
(прізвища, ім'я, по батькові)

Допущено до змагань _____ чоловік

М. П. мед. закладу _____ лікар _____ (підпис)

Голова федерації (комісії, секції) _____ (підпис)

М. П. організації

Представник (керівник команди) _____ (підпис)

Тренер (капітан) команди _____ (підпис)

" ____ " _____ р.

Рекомендований склад суддівської колегії

№	Обов'язки	Кількість членів суддівської колегії на змаганнях та дистанціях, в дужках - суддівська категорія (не нижче)	
		IV- III класів	II - I класів
1.	Головний суддя	1 (1)	1 (2)
2.	Заступник головного судді з:		
	- виду	по 1 на вид (2)	по 1 на вид (3)
	- безпеки	1 (2)	-
	- оргроботи *	1	-
	- інформації *	1 (2)	-
3.	Головний секретар *	1 (2)	1 (3)
4.	Заступник головного секретаря *	1	-
5.	Секретарі *	3	2
6.	Судді на старті:		
	- старший суддя	1 (3)	1 (с/с)
	- секретар *	1	-
	- секретар-хронометрист *	1	1
7.	Судді на етапах:		
	- старший суддя	по 1 на етапі (2)	по 1 на етапі (3)
	- судді	по 2-4 на етапі (с/с)	по 1-2 на етапі *
8.	Судді на фініші:		
	- старший суддя	1 (2)	1 (с/с)
	- секретар *	1	-
	- хронометрист *	1-3 (3)	1-2 (с/с)
9.	Начальник дистанції	по 1 на кожну (1-2)	по 1 на кожну (2-3)
10.	Помічник начальника дистанц.	1-2 (3)	1 *
11.	Суддя по спорядженню	1 (2)	1 (3)
12.	Суддя при учасниках	1 (с/с)	1 *
13.	Суддя по нагородженню *	1	-
14.	Суддя-інформатор *	2	1
15.	Комендант *	1	1
16.	Лікар змагань*	1	1
17.	Суддя інспектор	1 (1)	1 (2)

Допускається суміщення посад суддями з виконання різних обов'язків

* - туристський досвід не обов'язковий

Скорочення: с/с - суддя зі спорту

(назва організації, що проводить змагання)

Довідка про суддівство

Видана _____

в тому, що він (вона) працював(ла) на посаді _____

(назва змагань, їх масштаб)

проведених _____
(де, коли)

Під час змагань прослухав (ла) курс _____ годин програми семінару
підготовки суддів змагань з _____ туризму. Особисто проведено _____
годин занять по темі _____

Оцінка суддівства _____

м.п.

Головний суддя _____

Головний секретар _____

_____ (назва організації, що проводить змагання)
 Змагання _____
 _____ (вид туризму, назва змагань, де і коли проводяться)

"Затверджую"

Головний суддя _____

" ____ " _____ 200__ р.

АКТ

здачі-прийому дистанції _____

1. Місце старту _____

2. Місце фінішу _____

3. Характеристика дистанції _____

4. Довжина дистанції _____

5. Кількість етапів, перешкод _____

6. Максимальний перепад висот _____

7. Контрольний час _____

8. Інтервал старту між командами _____

9. Безпека дистанції _____

10. Термін готовності дистанції _____

Додаток: схема дистанції.

Начальник дистанції _____ (підпис) _____ (П.І.Б)

Заст. головн. судді по _____ (підпис) _____ (П.І.Б)

Заст. головн. судді з _____ (підпис) _____ (П.І.Б)

Суддя-інспектор: дистанція відповідає _____ класу
 _____ (підпис) _____ (П.І.Б)

Остаточний клас дистанції визначено _____ (заповнюється інспектором після змагань)
 _____ (підпис) _____ (П.І.Б)

Додаток 1.14.6

(назва організації, що проводить змагання)

Змагання _____

Звіт головного судді

1. Кількість команд (організацій) _____
2. Кількість учасників: всього _____; в т.ч. жінок _____; МС _____; КМС _____; 1 роз. _____; 2 роз. _____; 3 роз. _____;
3. Підготовка місць змагань _____
4. Забезпечення спорядженням _____
5. Розміщення учасників і суддів, умови для праці і змагань _____
6. Медико-санітарне забезпечення, нещасні випадки _____
7. Протести:
 - подано _____
 - відхилено _____
 - причини _____
8. Результати командних змагань (призери по видам та багатоборству) _____
9. Склад суддівської колегії (кількість загальна і по категоріям), характеристика роботи, кращі судді. Оціночна відомість.
10. Реклама змагань (преса, радіо, телебачення) _____
11. Висновки та пропозиції _____

Головний суддя _____

(Прізвище, ініціали)

Головний секретар _____

Звіт розглянутий Президією _____ федерації
туризму (правлінням клубу)

Оцінка роботи головного судді _____

Звіт затверджений _____

Протокол № _____ від _____

Керівник організації _____

(підпис)

(П.І.Б.)

м. п. _____

дата

2. ПІШОХІДНИЙ ТУРИЗМ

2.1. Види змагань.

2.1.1. Змагання проводяться на дистанціях "Смуга перешкод", "Крос-похід", "Рятувальні роботи" а також у вигляді спеціальних завдань.

2.1.2. "Смуга перешкод" - коротка, динамічна дистанція, насичена технічними етапами, встановленими на природних та штучних перешкодах. Вона може включати виконання спеціальних завдань.

Параметри дистанції наведені у табл.1

2.1.3. "Крос-похід" - довга дистанція, імітуюча похідні умови. Вона передбачає орієнтування по картосхемі під час руху по маршруту, подолання природних перешкод, технічних етапів та виконання спеціальних завдань. Рекомендується включення швидкісних етапів. Параметри дистанції наведені у табл. 1.

Таблиця 1

Клас дистанцій	Кількість етапів (не більше)	Протяжність дистанції, км		Кільк. етапів із самонаведенням (не менше)	Кільк. швидк. етапів на дистан. крос-похід (не більше)	Оцінка дистанції (бали)	
		смуга перешкод (не більше)	крос-похід (не менше)			Загальна сума балів (не менше)	Мінім. сума балів локальних перешкод ЛП (етапів 1-18, п. 2.1.7.)
IV	16	2,0	11,0	9	3	110	90
III	12	1,5	9,0	5	3	70	50
II	9	1,0	7,0	4	2	45	30
I	6	1,0	5,0	1	1	20	15

Примітки:

1. Кількість етапів із самонаведенням вказано для командного проходження дистанцій, для особистих змагань вона не регламентується.
 2. Бальна оцінка дистанцій складається з суми бальних оцінок кожного етапу та балів за сумарний перепад висот на дистанції згідно додатку 4. Дистанція IV класу повина мати не менш трьох перешкод умовної складності 3А та двох перешкод 2Б, III класу – не менш однієї перешкоди 3А та трьох перешкод 2Б, II класу – не менш однієї перешкоди 2Б. Рекомендується зменшувати довжину дистанції крос-походу на 1 км за кожні 200 м набору висот зверх перших 200 м.
 3. Згідно з таблицею 1 можуть бути поставлені постійні тестові дистанції різних класів, які затверджуються відповідною федерацією і далі не потребують інспекції на відповідність класу. Ці дистанції можливо використовувати для перевірки підготовленості груп (команд) к спортивним походам, а також для змагань із заздальгідь обумовленими розрядними нормами.
- 2.1.4. "Рятувальні роботи" передбачають надання першої долікарняної допомоги "умовно потерпілому" та виготовлення засобу для транспортування потерпілого

з послідовним транспортуванням його силами команди по маршруту, складеному з технічних етапів.

Умовна травма (захворювання) та перелік технічних етапів встановлюється Положенням або Умовами проведення змагань з тих, що зазначені в пп. 2.1.7., 2.2.6.15., 2.2.6.21.

Для того, щоб "Рятувальні роботи" були окремою дистанцією, вони повинні включати таку кількість технічних етапів з транспортування потерпілого:

- для змагань III класу - не менше 3-х;
- для змагань IV класу не менше 5-ти.

В цьому випадку "умовний потерпілий" не є членом команди.

При меншій кількості етапів та для змагань I та II класів "Рятувальні роботи" можуть включатися до складу дистанції "Смуга перешкод" та "Крос-похід", або складу "Спеціальних завдань".

Всі технічні етапи з транспортуванням потерпілого на дистанції "Рятувальні роботи" долаються з самонаведенням.

2.1.5. "Спеціальні завдання" передбачають виконання завдань, пов'язаних з туризмом, або подолання одного чи декількох технічних етапів.

2.1.6. Клас дистанції, крім її протяжності та кількості технічних етапів, визначається ще й складністю природних перешкод (характером рельєфу та рослинності, швидкістю течії, шириною та глибиною річки тощо) та обов'язковими технічними прийомами, а для "Рятувальних робіт" також і важкістю травми чи захворювання.

2.1.7. Перелік технічних етапів та "Спеціальних завдань":

Технічні етапи:

1. Навісна переправа через річку.
2. Навісна переправа через яр (скельна).
3. Крутопохила переправа.
4. Підйом по скельній ділянці або схилу.
5. Траверс скельної ділянки або схилу.
6. Траверс схилу з альпенштоком.
7. Спуск по вертикальних перилах.
8. Спуск по схилу (в т. ч. спортивним способом).
9. Переправа через річку по колоді.
10. Переправа через яр по колоді.
11. Переправа через річку вбхід з використанням перил.
12. Переправа через річку вбхід.
13. Переправа по вірьовці з перилами.
14. Переправа на плавзасобах.
15. Транспортування "потерпілого".
16. Подолання канами, струмка, рову, скельного прижиму з використанням підвішеної вірьовки (маятником).
17. Рух по жердинах.
18. Рух по купинах.
19. Орієнтування.

Спеціальні завдання:

20. В'язання вузлів.
 21. Надання долікарської допомоги.
 22. Залік з топографії та геодезії.
 23. Визначення відстані або висоти.
 24. Встановлення намету.
 25. Розпалювання багаття.
 26. Укладання рюкзака.
 27. Виготовлення спорядження.
- 2.1.8. Положенням або умовами проведення змагань може бути запроваджена логічна комбінація етапів, а також інші етапи або спеціальні завдання. Запровадження етапів, що принципово відрізняються від вищеназваних, повинно бути попередньо узгоджено з вищестоячою колегією суддів.
- 2.1.9. Пріоритет полегшених варіантів дистанції ГСК має довести до учасників разом з остаточним переліком етапів (схемою) дистанції.
- 2.1.10. Змагання проводяться командні та особисті (індивідуальні). Кількісний склад команди повинен бути достатнім для технічно грамотного безаварійного проходження етапу (дистанції). У змаганнях на дистанціях III та IV класів склад команди - 6 чоловік. Склад команди може бути чоловічим, жіночим або змішаним і обумовлюється Положенням. В особистих змаганнях необхідні страховки забезпечуються суддівською бригадою або асистентами (тренер, інший учасник).
- 2.1.11. Вимоги до подолання усіх технічних етапів базуються на виконанні командою (учасником) усіх вимог по забезпеченню безпеки, які необхідні при проходженні аналогічних перешкод в спортивних туристських походах.

2.2. Зміст технічних етапів смуги перешкод, походу-кросу, рятувальних робіт і спеціальних завдань

- 2.2.1. Всі перешкоди (етапи) умовно поділяються на "водні" (через воду) і гірські (скельні). Можлива імітація перешкод.
- 2.2.2 Етапи, що пов'язані з подоланням водних перешкод.
- Перший учасник команди під час організації переправ переправляється на протилежний берег вбхід або іншим, обумовленим в Умовах, способом. При переході вбхід (з жердиною) командна страховка здійснюється основною і допоміжною вірьовками (вуси), кінці вірьовок не закріплені. Основна вірьовка вище по течії. Кріплення вірьовок до учасника в перехрестя страхувальної системи на спині. На основній вірьовці двоє страхуючих в рукавицях обличчям по течії, допоміжна вірьовка контролюється одним учасником. Бухта вірьовки не повинна бути за спиною страхуючих, страхуючі учасники без рюкзаків. При переході по колоді командна страховка здійснюється так само, однак застосовується лише одна вірьовка (основна). Натягування основної вірьовки для переправи чи перил будь-яким способом. Кріплення перил - жорстке (опора, крюк). До початку переправи учасників всі додаткові елементи системи натягування переправи повинні бути знятими.

Елементами, що несуть навантаження можуть бути тільки карабіни та віршовка діаметром не менше 10 мм. Наявність супроводжуючої віршовки - обов'язкова, вона повинна бути закріплена на березі, де є хоч один учасник і контролюватись ним, тобто контролюючий учасник тримає віршовку у руках, бухта супроводжуючої віршовки позаду його рук, обличчям він стоїть до того, хто переправляється, віршовка між ними розправлена, без петель. Кріплення супроводжуючої віршовки до учасника (на перилах) в заблоковану систему в будь-якому місці або окремим карабіном до карабіну, ковзаючому по перилах і заблокованому з системою учасника. Пристібкування учасника до навісної переправи двома карабінами або одним при сбалансованій системі.

2.2.3. Етапи, пов'язані з подоланням гірських перешкод.

Командна страховка здійснюється через карабін (опору), кінець страхувальної віршовки закріплений, страхуючий стоїть на самостраховці. Знаходження учасників у робочій зоні дозволяється тільки на самостраховці або на командній страховці.

2.2.4. На всіх етапах на віршовці, перилах не повинно знаходитися більше одного учасника. Основна віршовка має бути діаметром не менш 10мм, допоміжна чи супроводжуюча – не менш 6 мм.

На всіх навісних переправах вантаж транспортується окремо від учасника. Вантажем вважається рюкзак, контейнер, - ємкість і спорядження, що транспортується у них; віршовка, кінець якої не закріплений з одного із боків етапу; контрольний вантаж, якщо він передбачений Умовами змагань.

Якщо на будь – якому етапі вантаж транспортується окремо від учасника, то повинно контролюватись його переміщення віршовкою, що закріплена на одному із боків етапу. На етапах , що мають перепад висот повинна також бути під контролем швидкість переміщення вантажу (це не стосується до зняття віршовок, якими було обладнано етап).

Будь – яке спорядження, яке не має контролю і при падінні потрапило за обмежувальну лінію або у воду (на водних перешкодах), вважається як втрачене.

У всіх випадках страхуючі віршовки повинні кріпитися і розташовуватись таким чином, щоб не було тертя віршовки по віршовці. Кінці віршовки після вузла, що закріплений за опору або до учасника і який не передає навантаження на її іншу частину (наприклад “Вісімка”), вважаються самостійними віршовками. Можливі порушення на етапах наводяться у таблицях 3, 4, 5 і 7.

2.2.5. Будь-який етап змагань вважається закінченим, коли всі учасники досягнули, відповідно до Умов, його закінчення, тобто вийшли за контрольну лінію разом із спорядженням. Після цього може фіксуватися час проходження етапу.

Залишене на етапі спорядження повертається команді після її фінішу на дистанції. Початком роботи на будь-якому етапі вважається вихід першого учасника за контрольну лінію, або пристібкування до віршовки (перил), або наступ на колоду, або інше обумовлене Умовами.

2.2.6. Вимоги до технічних етапів та спеціальних завдань.

2.2.6.1. Навісна переправа через річку.

Довжина і кут нахилу переправи не повинні перевищувати: для дистанції I - II класів - 30 м. і 10 градусів, III - IV - 60 м і 20 градусів.

На дистанції I класу рекомендується переправу навішувати силами суддівської колегії.

2.2.6.2. Навісна переправа через яр (скельна).

Параметри етапу аналогічні етапу 2.2.6.1. Перший учасник переправляється на протилежний берег згідно з Умовами (вільне лазіння, спуск або підйом по вірьовці в яр або з яру тощо) на командній страховці. Решта учасників переправляється як при переправі через річку (п. 2.2.2.).

2.2.6.3. Крутопохила переправа.

Кут нахилу переправи повинен перевищувати 20 градусів. Довжина для I і II класів - до 30 м., для III і IV класів - до 60 м.

Учасники переправляються ногами у напрямку до низького берега на верхній командній страховці через гальмівний пристрій. Перехід першого учасника бродом, дюльфером, вільним лазанням на командній страховці або будь-яким іншим правильним способом, що задається Умовами змагань. Для останнього учасника обов'язкова супроводжуюча вірьовка знизу. Вантаж транспортується по перилах з контролем зверху за допомогою супроводжуючої вірьовки.

2.2.6.4. Підйом по скельній ділянці або схилу.

Етап, як правило, проводиться на дистанції II-IV класів. Довжина до 60 м., середня крутизна не менш 45 градусів. Перший учасник піднімається вільним лазанням з командною страховкою, пропускаючи страховочну вірьовку через карабіни, які навішуються ним в проміжних пунктах кріплення. Всі інші учасники піднімаються по перильній вірьовці з самостраховкою або з верхньою командною страховкою. Умовами змагань може передбачатись пункт зміни ведучого.

2.2.6.5. Траверс скельної ділянки або схилу.

Параметри - відповідно до п. 2.2.6.4.

Траверс може включати в себе горизонтальні, похилі і вертикальні ділянки.

Дистанція I і II класів обладнується 2-4 пунктами перестебування, III і IV класів-

5 – 7.

Під час проходження учасниками горизонтальних перил здійснюється самостраховка "вусом", похилих і вертикальних перил - схоплюючим вузлом.

На дистанції I і II класів етап може бути організований суддівською колегією.

2.2.6.6. Траверс схилу з альпенштоком.

Параметри - відповідно до п. 2.2.6.4. Траверс може включати горизонтальні, вертикальні і похилі ділянки. Кількість учасників на ділянці згідно з Умовами.

2.2.6.7. Спуск по вертикальних перилах.

Параметри - відповідно до п. 2.2.6.4. Середня крутизна не менш 60 градусів.

Етап проводиться з використанням спускових пристроїв або способом "карабін-плече" або традиційним способом "дюльфер". Страховка усіх учасників - командна.

Етап може бути організований на формах рельєфу, деревах тощо.

2.2.6.8. Спуск по схилу (в т. ч. спортивним способом).

Параметри - відповідно до п.2.2.6.4.

Спуск з самостраховкою "схоплюючим" вузлом або з командною страховкою. Положення спускової вірьовки відносно учасника - довільне. При крутому або небезпечному спуску (каменепад, слизько тощо) допускається використовувати пристрої типу шайба, вісімки та інші, допущені технічною комісією.

2.2.6.9. Переправа через річку по колоді. Довжина колоди – більше 6 м.

На дистанціях III і IV класів можна передбачити укладку колоди. Колода укладається будь-яким способом, наприклад, через вертикаль чи з допомогою триноги.

Переправа першого учасника по колоді здійснюється з обов'язковою командною страховкою лише однією вірьовкою. Будь – яка інша вірьовка, яка закріплена на учаснику та торкається води, рельєфу, колоди чи іншого учасника вважається другою страховочною вірьовкою. Учасники, що здійснюють страховку, не повинні стояти нижче за течією від колоди. Переправа інших учасників по перилах.

Перила кріпляться по відношенню до колоди нижче за течією.

Кріплення учасників до перил - "вусом" самостраховки. Будь – які торкання учасником води або рельєфу нижче колоди вважаються зривом.

2.2.6.10. Переправа через яр по колоді.

Параметри - відповідно до п. 2.2.6.9.

Переправа першого учасника по колоді здійснюється з обов'язковою командною страховкою через карабін (опору). Переправа інших учасників так само, як по колоді через річку.

2.2.6.11. Переправа через річку вбхід з використанням перил.

Глибина річки не повинна перевищувати 1,2 м. Швидкість течії і ширина переправи не повинні бути більше: для дистанції I і II класів - 1м/сек, 30 м., III класу - 2,0 м/сек, 30 м., IV класу - 3 м/сек, 50 м. На дистанціях III і IV класів рекомендується натягувати перила силами команди. Перехід по перилах - обличчям до течії, кріплення до перил - "вусом" самостраховки.

2.2.6.12. Переправа через річку вбхід.

Подолання водної перешкоди може здійснюватись будь-яким правильним способом: стінкою, "таджицьким способом", обличчям один до одного, по одному з жердиною, з жердиною на командній страховці і т. ін. Зона броду може бути обмежена. Параметри річки - відповідно до п. 2.2.6.11.

2.2.6.13. Переправа на вірьовці з перилами.

Довжина переправи не повинна перевищувати: I і II класів - 15 м., III і IV класів - 30 м. Рекомендується організувати переправу силами суддівської колегії.

Відстань між вірьовками до 1,5 м.

2.2.6.14. Переправа на плавзасобах.

Етап може бути самостійним або входити складовою частиною в етапи, пов'язані з переправою.

Варіанти проходження етапу обумовлюються в Умовах.

2.2.6.15. Транспортування "потерпілого".

Транспортування потерпілого може здійснюватися на виготовлених командою носилках, коконі, на вірьовці, рюкзаку або іншими способами. У випадку

індивідуального транспортування потерпілого (на рюкзаку, вірьовці тощо) допускається підміна транспортуючого. "Потерпілий" не допомагає команді. Транспортування може проводитись по пересіченій місцевості або по гарантуючих безпеку транспортування технічних етапах: навісна переправа, спуск по крутому схилу, підйом по крутому схилу. Транспортування по інших етапах передбачає проходження командою вказаного етапу та транспортування "потерпілого" одним з перелічених вище способів або згідно з Умовами. Виготовлення засобів для транспортування "потерпілого" може включатись в етап або бути окремим етапом.

2.2.6.15.1. Виготовляються носилки з підготовлених суддівською бригадою двох продольних жердин довжиною до 3 м та трьох поперечних. Команда для виготовлення носилок використовує штормівки, полотно, вірьовки.

Крайні поперечини прив'язуються до жердин зверху, а середня - знизу, вузли для зв'язування повинні бути жорсткі і мати не менше 3 обертів навкруг кожної жердини, якщо використовується допоміжна вірьовка і два оберти для основної вірьовки.

Якщо ложе носилок в'яжеться з вірьовок, то розмір ячеек повинен бути 10-15 см, а кріплення вірьовок до жердин за допомогою "стремені" або напівсхоплюючого вузла. Носилки повинні бути жорсткі, тобто не повинні складатися.

2.2.6.15.2. Довжина етапу при транспортуванні по пересіченій місцевості до 200 м, у випадку індивідуального транспортування - до 100 м .

Укладка "потерпілого" на носилки в залежності від Умов змагань. При легкій "травмі" потерпілий сам може лягти на носилки, при тяжкій - двоє учасників піднімають "потерпілого", а третій підводить під нього носилки.

Носилки несуться так, щоб голова була вище по схилу на похилому відрізьку та будь-яким положенням носилок на горизонтальному відрізьку. Несуть носилки не менше двох учасників команди і один учасник повинен бути супроводжувачим поряд з носилками.

2.2.6.15.3. При транспортуванні по перилах (переправі) повинен бути виготовлений "павук", який складається з короткої транспортної (1,5-2 м) вірьовки та 4 вусів. "Потерпілий" повинен бути заблокований з транспортною вірьовкою (павуком). До перил носилки підвішуються тільки після встановлення їх на страховку. На крутопохилій переправі носилки переправляються з обов'язковою страховкою через гальмо і супроводжувачою (підтягуючою) вірьовкою, на інших переправах – через карабін. Розташування носилок головою вперед на горизонтальній переправі і ногами вперед - по крутонахильній.

2.2.6.15.4. Підйом або спуск "потерпілого" із супроводжувачим проводиться на подвійній вірьовці, кінці якої закріплюються до супроводжувачого і "потерпілому" в заблоковану систему, а верхній кінець закріплений. "Потерпілий" і супроводжувачий заблоковані і прикріплені до своїх вірьовок схоплюючим вузлом (від перекидання). "Потерпілий" додатково забезпечується командною страховкою.

Спуск проводиться через гальмо з підстраховкою схоплюючим вузлом.

Підйом проводиться за допомогою поліспасти, причому додатково піднімаюча подвійна вірвовка підстраховується схоплюючим вузлом.

Довжина поліспасти відповідно до Умов.

2.2.6.15.5. У разі підйому або спуску потерпілого із супроводжуючим на носилках або в коконі, а також при підйомі іншими способами (наприклад, вихід із тріщини за допомогою “стрем’ян” або “нога-нога”, “нога-груди”) суддівство та оцінка етапу відповідна до п.2.2.6.15.4.

2.2.6.16. Подолання канави, струмка, рову, скельного прижиму з використанням підвішеної вірвовки (маятником).

Вірвовка підвищується до гілляк, перекладки тощо, на ній можуть бути зав'язані вузли. Ширина перешкоди до 4 м.

На дистанції III і IV класу можлива організація маятника командою.

2.2.6.17. Рух по жердинах.

Довжина етапу - 10-25 м. Відстань між опорами - 2-3 м, висота опор не менше 0,2 м.

Кількість жердин дорівнює числу учасників в команді. Використання жердини, як опори, не дозволяється.

2.2.6.18. Рух по купинах.

Довжина ділянки з природними чи штучними купинами до 20 м. Етап рекомендується для дистанцій I і II класів.

2.2.6.19. Орієнтування.

Дистанція може включати декілька видів орієнтування на місцевості:

- рух по заданому азимуту і карті;
- рух в заданому напрямі по карті з проходженням через КП;
- орієнтування по маркірованому маршруту;
- визначення місця знаходження методом засічок;
- рух по заданому азимуту і відстані;
- рух без карти по "легенді";
- рух по лінії, позначеній на карті.

На етапах орієнтування можуть використовуватися топографічні, спортивні карти, тощо.

На етапах орієнтування визначення встановленого (оптимального) часу рекомендується проводити відповідно до приблизних норм часу на один кілометр шляху (табл. 2)

Таблиця 2.

Види орієнтування	Норми часу в хвилинах		
	Клас змагань		
	I-II	III	IV
Заданий напрям, маркірований маршрут	14-19	13-18	12-17
Азимутальний, лінійний маршрут	17-22	15-20	13-18

Примітки:

1. Розрахунок часу дано без урахування часу, необхідного на підготовку оперативних даних і картографічного матеріалу.
2. На етапах, де команди виконують одночасно два або більше завдань, норма повинна бути збільшена.

2.2.6.20. В'язання 'вузлів.

Учасники команди виконують у встановлений час завдання, вказане в картці.. Зразки вузлів вивішуються суддями до початку змагань.

Перелік рекомендованих вузлів:

1. Прямий.
2. Академічний.
3. Зустрічний.
4. Ткацький.
5. Брамшкотовий.
6. Грешвайн.
7. Провідник (одним кінцем).
8. Подвійний провідник.
9. Провідник "вісімка".
10. Серединний провідник.
11. Стремено.
12. Булінь.
13. Удавка.
14. Схоплюючий (прустик).
15. Австрійський схоплюючий.
16. Бахмана.

2.2.6.21. Надання долікарської допомоги.

Етап проводиться у вигляді теоретичного або практичного заліку. Рекомендується на дистанціях 1 та 2 класів і етапу "Рятувальні роботи".

Рекомендується до від'їзду команд на змагання повідомити їх про джерело інформації, відповідно до якого буде проводитися суддівство.

Час, затрачений на етапі понад установленого (оптимального) зараховується до суми штрафного часу.

Перелік умовних травм і захворювань:

1. Кровотечі.
2. Проникаюче поранення грудної клітки.
3. Проникаюче поранення черевної порожнини.
4. Травма черепа.
5. Перелом ключиці.
6. Перелом ребер.
7. Пошкодження хребта.
8. Перелом тазу.
9. Перелом плеча.
10. Перелом передпліччя.
11. Перелом стегна.
12. Перелом гомілки.
13. Перелом щиколотки.

14. Розтягнення і розрив зв'язок.
15. Вивихи.
16. Термічні опіки.
17. Переохолодження.
18. Тепловий, сонячний удар.
19. Ураження блискавкою.
20. Утоплення.
21. Гірська хвороба.
22. Гостра серцево-судинна недостатність, непритомність.
23. Зупинка серця та дихання.
24. Шок.
25. Харчові отруєння.
26. Простудні захворювання (запалення легенів).
27. Защемлення кінцівок (тривале).

2.2.6.22. Залік з топографії та геодезії.

Учасники команди виконують завдання, пов'язані з роботою по топографічній карті, малюванням та розшифровкою знаків, визначення азимуту або напрямку руху, визначення відстані по картах, схемах, кроках різних масштабів і т.ін. Рекомендується до від'їзду команд на змагання повідомити їх про джерело інформації, відповідно до якого буде проводитися суддівство. Топографічні знаки, зразки карт рекомендується вивішувати до початку змагань.

2.2.6.23. Визначення відстані або висоти.

Визначається відстань від точки знаходження до недоступної точки (наприклад, на іншому березі річки, озера). Біля точки знаходження повинен бути вільний простір дистанції для замірів. Рекомендується відстань не більше як 40 м. Точність 10%.

2.2.6.24. Встановлення намету.

Етап проводиться відповідно до Умов. Рекомендується для дистанції I класу.

2.2.6.25. Розпалювання багаття.

Етап проводиться відповідно до Умов. Рекомендується для дистанції I класу.

2.2.6.26. Укладання рюкзаку.

Етап проводиться відповідно до Умов.

Рекомендується для дистанції I класу.

2.2.6.27. Виготовлення спорядження.

Умовами проведення визначається завдання з виготовлення або ремонту туристського спорядження, технічні вимоги до нього та засіб перевірки працездатності. Умови виготовлення деяких засобів для медичної допомоги наведені у пункті "Транспортування потерпілого".

2.3. Проходження дистанції.

2.3.1 Проходженням дистанції вважається взяття всіх контрольних пунктів (КП) дистанції та подолання всіх етапів з виконанням вимог, обумовлених Положенням та Умовами.

2.3.2 Відповідно до Положення і Умов змагання можуть проводитися:

- з вільним вибором тактики проходження дистанції;
- з попередньою заявкою тактики проходження дистанції або окремих етапів.

2.3.3 Старт роздільний. Інтервал між стартуючими повинен бути таким, щоб вони не заважали один одному на етапах.

У випадку, коли одна команда може наздогнати іншу, дистанція повинна мати відповідну кількість рівноцінних варіантів подолання етапів. Смуга перешкод може бути з лідируванням на всій дистанції, з лідируванням на окремих ділянках, без лідирування або кругова. На смугі перешкод при наявності лідирування відсидка не дозволяється.

2.3.4. На проходження дистанції походу-кросу (ділянок, етапів) суддівською колегією розраховується оптимальний час з урахуванням класу змагань і конкретних погодних умов.

Контрольний час етапів рекомендується призначати у півтора рази більше оптимального часу.

2.3.5. Дистанція походу-кросу може проводитись:

- із заданим оптимальним і контрольним часом на всю дистанцію;
- з проміжними пунктами контролю часу (ПКЧ), тобто розбивка дистанції на декілька ділянок (2-3) із заданим оптимальним і контрольним часом і інтервалами старту з кожного ПКЧ;
- із заданим часом початку і кінця роботи на кожному етапі і оптимальним та контрольним часом на всю дистанцію.

У випадку перевищення командою оптимального часу команда штрафується на різницю між фактичним і оптимальним часом проходження дистанції (ділянки, етапу).

При перевищенні контрольного часу команда вважається як такою, що не пройшла дистанцію (ділянку, етап).

На дистанції третього виду (а також на дистанціях інших видів, якщо передбачено Положенням або Умовами), де суддівською колегією фактично задається швидкісна тактика руху на маршруті з жорстким часом проходження етапів, у випадку перевищення часу кінця роботи на етапі (оптимального часу) команда отримує штраф t/n за кожного учасника, який не пройшов етап (де t - зазначений час роботи на етапі, n - кількість членів команди) і штраф за неприбране спорядження із етапу, як за втрату, але не більше 10 балів. Команда вважається як такою, що пройшла етап і забирає своє спорядження. Якщо після після того як команда покинула етап на ньому залишилося спорядження, то команда отримує додатковий штраф за втрату спорядження. Команда, у якій етап пройшло менше двох учасників вважається такою, що не пройшла етап. На етапі з транспортуванням потерпілого для заліку етапу "потерпілий" повинен "пройти" етап або знаходитись на етапі у такому положенні для транспортування, яке обумовлене Умовами. На крос-поході інших видів (а також на інших дистанціях, де є КЧ на окремих етапах) залік етапу допускається здійснювати так само, однак за непроходження кожного учасника команда отримує штраф 10 балів.

2.3.6. Допускається одну з дистанцій "походу-кросу" проводити по вибору, тобто команда самостійно розробляє і подає попередню заявку на маршрут руху по

пропонованим ГСК етапах, які мають бальну оцінку. Старт в такому випадку примусовий (по розкладці суддівської колегії).

2.3.7. За узгодженням з ГСК до проходження дистанції можуть бути допущені команди у неповному складі, якщо цим складом забезпечується безпечно проходження етапу.

Неповний склад команди може бути із старту або виникнути в процесі проходження дистанції (наприклад: при знятті учасника або травмуванні).

Знятий учасник не може повернутися до складу команди на дистанції смуги перешкод.

На смузі перешкод (а також на інших дистанціях де нема КЧ на окремих етапах) кожному учаснику, який не подолав етап, нараховується штраф 10 балів на технічних етапах (етапи 1-18, п. 2.1.7) та 6 балів на спецзавданнях (етапи 20-22, п. 2.1.7). Команда, що виступала в неповному складі, не може займати місце вище команд, що виступали в більш повному складі і уклалися в контрольний час.

На поході-кросі команда при неповному складі учасників отримує на кожному етапі штраф за учасників, які не пройшли етап і займає місце відповідно до результату. При цьому на швидкісних етапах командам з неповним складом учасників час на подоєнання етапу зараховується такий, що дорівнює оптимальному часу (якщо команда подоєнала етап за час, що не перевищує оптимальний). На етапі "в'язання вузлів" учаснику, який не пройшов етап, зараховується штраф як за незав'язані вузли (аналогічно і інші етапи, де кожний учасник виконує своє завдання - наприклад, залік з топографії). На етапах орієнтування та спеціальних завдань, де відсутність учасника не дає переваги команді, команда не штрафується, але проходження командою цих етапів та КП в іншому складі ніж позначено в командній картці вважається порушенням Умов.

Кількість учасників на фініші і на проміжних етапах та КП повинна бути така ж, як і на старті, за винятком випадку, коли учасник зійшов з дистанції і залишений командою на етапі або на КП з суддями з відповідною суддівською відміткою в командній картці та протоколі, однак кількість учасників на фініші та останньому технічному етапі повинна бути однаковою.

Починати роботу на етапі походу – кросу дозволяється тільки після того, як судді на етапі буде здана командна картка та при наявності всіх учасників команди.

Про неповний склад команди на етапі капітан зобов'язаний сповістити суддів етапу до початку роботи на етапі і зайві учасники не приймають участі в роботі на етапі.

2.3.8. Контрольний та оптимальний час (часи) оголошується ГСК в Умовах проведення змагань. До складу Умов рекомендується також включати опис кожного технічного етапу, вимоги до його проходження і можливі помилки.

2.3.9. У разі непроходження етапу більш, ніж 70% команд (учасників) етап може бути анульований.

2.3.10. На швидкісних етапах час початку роботи команди (початку і кінця роботи) не планується, але задається контрольний час.

- 2.3.11. Повернення учасників на дистанції (етапі) в зворотньому напрямку можливо тільки через ті самі етапи, якщо не змінюється технічній прийом подолання етапу (наприклад спуск по перілах у зворотньому напрямі змінюється на підйом). Після проходження спеціальних завдань, а також після закінчення етапу всіма учасниками команди, повернення не допускається.
- 2.3.12. Перевірка спорядження та умови повернення втраченого спорядження визначаються Положенням та Умовами змагань.
- 2.3.13. Крос-похід може бути багатоденним. Сума балів локальних перешкод в цьому випадку повинна бути в середньому на один день активної частини походу не менш 70 відсотків від того, що вказано в табл. 1, однак, в кожний день ця сума повинна бути не менш мінімальної суми балів за локальні перешкоди для попереднього класу дистанції (для I класу – 0) і не більш 150 відсотків даного класу. Середня протяжність дистанції на один день походу та загальна сума балів при оцінці класу дистанції повинна відповідати табл. 1, при цьому сума балів складається із середньої суми балів на один день крос-походу за локальні і протяжні (орієнтування та перепад висот) перешкоди. На кожні 3 дні крос-походу допускається один день відпочинку.
- 2.3.14. В змаганнях з екстремального туризму технічні етапи долаються згідно з даними Правилами. Параметри дистанції, визначення переможців, умови проходження дистанції і т.і. визначаються Положенням та Умовами змагань.

2.4. Заявки з тактики.

- 2.4.1. Заявка з тактики заповнюється після перегляду або оголошення дистанції відповідно до роз'яснень, зразкам і бланкам заздалегідь розданим командам.
Необхідні вимоги до заявки визначаються Умовами. Позначення на схемі (фотографії) до заявки подаються відповідно до маркіровки, прийнятої службою дистанції. Додаткові умовні позначення повинні бути розшифровані.
- 2.4.2. Заявка з тактики підписується капітаном команди і подається в суддівську колегію після демонстрації або пояснення дистанції у встановлений термін.
- 2.4.3. Перед стартом капітан команди має право внести зміни в заявку щодо кількості та виду спорядження, яке буде використано (із занесенням відповідного штрафу у суддівську картку).
- 2.4.4. Всі неточності заповнення заявки, а також пропуски в заявці штрафуються як порушення заявленої тактики.

2.5. Забезпечення безпеки на дистанції (етапах).

- 2.5.1. Ділянка крутого рельєфу, на якій проходить дистанція, а також місця, де повинні проходити шнури суддівської страховки, старанно очищаються від вільно лежачого каміння, уламків порід, інших предметів, а скельний рельєф також від землі, трави, піску. У випадку неможливості усунення всіх слабо закріплених або вільно лежачих предметів вони відмічаються обмеженою замкнутою (забороненою) лінією.
- 2.5.2. Ділянка ріки, вибраної для проведення змагань, повинна мати досить рівне і спокійне дно, безпечні підходи до місця змагань. Рекомендується встановлення поста перехоплення нижче по течії.

- 2.5.3. Очищення дистанції проводиться спеціальною бригадою під керівництвом начальника дистанції. Всі учасники повинні використовувати захисні каски на етапі "Рух по скельному відрізьку" і на інших етапах, обумовлених Умовами.
- 2.5.4. На етапах, де це необхідно, суддями обладнуються пункти страховки та самостраховки.
- 2.5.5. Всі учасники змагань, що знаходяться на потенційно небезпечних ділянках, повинні бути забезпечені суддівською чи верхньою командною страховкою (самостраховкою).
- 2.5.6. Пункти перестебування суддівської страховки повинні бути наперед обумовлені та обладнані. Суддівська страховка не повинна заважати або надавати допомогу учаснику при проходженні дистанції, а також торкатися потенційно небезпечних ділянок рельєфу.
- 2.5.7. Учасники зобов'язані слідкувати за правильним положенням прикріпленої до них суддівської страховки.
- 2.5.8. Начальник дистанції і головний суддя (заступник головного судді з безпеки) зобов'язані особисто перевірити район змагань, дистанції, етапи, надійність обладнання пунктів страховки та самостраховки, суддівської страховки, вжити заходи до усунення причин, що можуть призвести до нещасного випадку.
- 2.5.9. Всі судді, що знаходяться на дистанції в місцях, де можливі зриви або падіння каміння, повинні бути забезпечені самостраховкою та захисними касками.

2.6. Суддівство та визначення результатів.

- 2.6.1. Техніка і тактика проходження кожного етапу і виконання спеціальних прийомів оцінюється бригадою суддів відповідно до шкали штрафних балів. Бригада здійснює суддівство спільно. Судді на етапах записують штрафи в суддівські протоколи. Крім того, рекомендується видавати учасникам інформаційні картки, на яких судді роблять відмітку про проходження етапу та повторюють запис штрафів. Якщо на етапі є елементи інших етапів (наприклад, на траверсі є ділянка спуску по вертикальних перилах або підхід до етапу чи відхід від нього по перилах і т.і.), то треба застосовувати штрафи за порушення всіх етапів, елементи яких мають місце.
- 2.6.2. Результат команди (учасника) на дистанції "крос-похід" визначається сумою часу проходження швидкісних етапів, штрафів та постійної часу. Постійна часу залежить від складності дистанції і дорівнює її бальній оцінці. Краще місце займають ті, що мають менший сумарний результат. При рівності результатів команд (учасників) вищі місця одержують ті, що мають менший штраф.
- 2.6.3. Результат команди (учасника) на дистанціях "Смуга перешкод" та "Рятувальні роботи" визначається сумою часу, витраченого командою на проходження дистанції та штрафів. Кращі місця займають ті, що мають менший сумарний результат. При рівності результатів команд (учасників) вищі місця одержують ті, що мають менший штраф.
- 2.6.4. Команди (учасники), що не пройшли один чи декілька етапів, (пішли полегшеним варіантом дистанції), займають місця за тими, хто пройшов повну

дистанцію, в залежності від кількості подоланих етапів (складності полегшених варіантів дистанції) та показаних результатів.

При непроходженні швидкісного етапу команді зараховується при визначенні результату контрольний час цього етапу.

2.6.5. Якщо всі означені показники команд (учасників) однакові, вони займають одне вище місце, а наступні одержують місце на одне більше, ніж кількість команд (учасників) в протоколі до неї.

2.6.6. Визначення місць у "Спеціальних завданнях" обумовлюється в Положенні або Умовах.

2.6.7. Особисті результати підводяться окремо серед чоловіків та жінок.

2.6.8. В особисто-командних змаганнях кількість учасників команди, які дають командний залік, рекомендується встановлювати менше складу команди, визначеному до участі в змаганнях. Ці учасники, якщо вони мають результат та місце, мають назву "залікових". Найменше число залікових учасників - один.

2.6.9. Результат команди в особисто – командних змаганнях за рішенням ГСК визначається по сумі абсолютних або відносних результатів залікових учасників.

Команди з більшим числом залікових учасників займають вищі місця.

При рівності числа залікових учасників більш високі місця займають команди з більшою кількістю учасників, які пройшли більш повну дистанцію, а далі – команди з меншою кількістю цих учасників, незалежно від статті.

При рівності результатів більш високе місце займає команда, що має більш високе місце, кращого учасника, незалежно від статті, потім другого та інших.

2.6.10. Загальний результат команди (учасника) по всіх дистанціях змагань визначається за найменшою сумою місць, зайнятих на окремих дистанціях та у "Спеціальних завданнях". У випадку рівності місць перевага надається тим, хто зайняв краще місце в "Кросі-поході", потім - в "Рятувальних роботах", а далі - на "Смузі перешкод". Команди, які не мають заліку на одній або більш дистанціях, займають місця після команд, які мають повний залік.

Допускається введення коефіцієнта, що підвищують вагу одних дистанцій над іншими, а також визначити загальний результат по сумі абсолютних або відносних результатів.

2.6.11. Рішення ГСК, щодо обумовлених вище варіантів заліку, мають бути оголошені до першого жеребкування.

2.7. Розмітка та маркірування дистанції.

2.7.1. На дистанції розмічаються:

- місця старту, фінішу, перевірки спорядження, роботи учасників на етапах, небезпечні ділянки тощо.
- пункти страховки, самостраховки, проміжної страховки, пункти зміни ведучого, контрольні пункти, тощо.

2.7.2. Розмітка місць (зон ділянок) виконується такими лініями:

- лінії старту і фінішу дистанції або етапу. Пересічення їх визначає момент початку або кінця роботи на дистанції (етапі); Колір - синій, блакитний, фіолетовий.

- контрольними лініями, які відокремлюють небезпечні зони в місцях роботи учасників на етапі. У цій зоні учасники зобов'язані бути на командній страховці або самостраховці та в касках; Колір - жовтий, оранжевий.
- обмежувальними лініями, які відокремлюють небезпечну зону перешкоди, або легкі ділянки (коридор обов'язкового руху). Рекомендується поєднувати їх з природними межами перешкоди (краєм яру, кулуару, берегом річки тощо); Колір - червоний, рожевий.

Використання цих ліній та їх сполучення обумовлюються Умовами. Ці лінії повинні щільно прилягати до рельєфу. Крім того, можуть застосовуватись лінії маркіровки, що спрямовують рух учасників (вовчатник) та інші допоміжні лінії, обумовлені Умовами. Колір - білий, зелений або різнокольоровий.

2.7.3. Ширина ліній не менше 3-х см. Контрольні та обмежувальні лінії слід робити стрічкою або наносити фарбою, для інших ліній можна також використовувати прапорці, "вовчатник" та таке інше.

2.7.4. Місця знаходження гаків або петель повинні бути позначені:

- гаки або петлі страховки чи самостраховки - рівностороннім трикутником;
- гаки та петлі проміжної страховки - колом;
- гаки або петлі пунктів спуску - чотирикутником.

Всі місця розміщення гаків або петель позначаються геометричними фігурами з стороною (діаметром) 30 см, товщиною ліній - 3-5 см, які наносяться на рельєф контрастною, що змивається, фарбою. Допускається позначення місць знаходження гаків прапорцями з відповідними умовними позначеннями.

2.7.5. Майданчики старту та фінішу повинні бути достатньо просторими для розміщення всіх учасників з вантажем і знаходитися в безпечному місці.